ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ MARCO DARMON της 3ης Ιουλίου 1990 *

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Το ερώτημα ως προς την ερμηνεία του κοινού δασμολογίου που υπέβαλε το Bundesfinanzhof θα οδηγήσει το Δικαστήριο να αποφανθεί επί ενός προβλήματος όμοιο με αυτό της υποθέσεως Dzodzi [1], δηλαδή σε ποιο μέτρο το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να ερμηνεύσει μια κοινοτική διάταξη για να καταστήσει δυνατό στο εθνικό δικαστήριο να εφαρμόσει το εθνικό δίκαιο το οποίο παραπέμπει σ' αυτήν.

2. Στην προκειμένη περίπτωση, το πρόβλημα είναι το ακόλουθο: προτού εισαγάγει από τις Κάτω Χώρες στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ένα καλλιτεχνικό έργο, η Gmurzynska ζήτησε τη χορήγηση τελωνειακής γνωματεύσεως για την εφαρμογή του γερμανικού φορολογικού δικαίου όσον αφορά τους φόρους κύκλου εργασιών λόγω εισαγωγής· πράγματι, το εθνικό δίκαιο, για την αναγνώριση απαλλαγών ή εκπτώσεων στον τομέα αυτό, παραπέμπει στην ονοματολογία του κοινού δασμολογίου.

3. Το πρόβλημα εξάλλου δεν είναι τελείως νέο για το Δικαστήριο, διότι η απόφαση Thomasdünger [2] αφορούσε ακριβώς την ερμηνεία του ΚΔ για τις ανάγκες εφαρμογής του εθνικού δικαίου. Ο γενικός εισαγγελέας πρότεινε τότε στο Δικαστήριο να αποφανθεί ότι είναι αναρμόδιο· το Δικαστήριο όμως δέχθηκε να απαντήσει στο εθνικό δικαστήριο, εκφράζοντας σαφώς τη μέριμνα σεβασμού των προνομιών του εθνικού δικαστηρίου στο πλαίσιο του μηχανισμού της προδικαστικής παραπομπής.

4. Εντούτοις, η απόφαση αυτή δεν επιλύει, κατά την άποψή μου, το πρόβλημα αρχής που έχει τεθεί στο Δικαστήριο. Είναι προφανές ότι η κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ του εθνικού δικαστηρίου, του μόνου αρμοδίου να κρίνει επί της κρισιμότητας και της αναγκαιότητας των προδικαστικών ερωτημάτων, και του Δικαστηρίου, απαγορεύει στο δεύτερο να επανεξετάσει τις σχετικές εκτιμήσεις του εθνικού δικαστηρίου. Το Δικαστήριο όμως υποχρεούται, αντίθετα, να εξετάσει αν οι αρμοδιότητές του του επιτρέπουν να απαντήσει στο ερώτημα που του υποβλήθηκε.

5. Στο σημείο αυτό πρέπει να υπενθυμιστεί η λειτουργία του μηχανισμού της προδικαστικής παραπομπής:

« Το άρθρο 177 που είναι ουσιώδες για τη διατήρηση του κοινοτικού χαρακτήρα του παρεχομένου από τη Συνθήκη δικαιώματος αποσκοπεί στο να *διασφαλίσει εν πάση περιπτώσει σ' αυτό το δικαίωμα το ίδιο αποτέλεσμα* σε όλα τα κράτη της Κοινότητας » [3].

Από τη φύση του ο σκοπός αυτός της διαδικασίας της προδικαστικής παραπομπής, δηλαδή η εξασφάλιση της ενότητας των αποτελεσμάτων του κοινοτικού δικαίου, αφορά προφανώς μόνο το πεδίο εφαρμογής του δικαίου αυτού, όπως αυτό *ορίζεται από το ίδιο το κοινοτικό δίκαιο και μόνον.*

6. Η παραπομπή όμως την οποία κάνει μια εθνική νομοθεσία δεν μπορεί να επεκτείνει το

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

1 — Της οποίας επίσης αναπτύσσω σήμερα στις προτάσεις (C-297/88 και C-197/89, απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 1990, Συλλογή 1990, σ. I-3763, I-3778).

2 — Απόφαση της 26ης Σεπτεμβρίου 1985, Συλλογή 1985, σ. 3001.

3 — Απόφαση της 16ης Ιανουαρίου 1974, Rheinmühlen-Düsseldorf, σκέψη 2 (166/73, Rec. 1974, σ. 33), η υπογράμμιση δική μου.

προσωπικό ή το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου. Πρόκειται για μονομερή και αυτοτελή πράξη η οποία, αναφερόμενη σε ορισμένη ουσιαστική διάταξη κοινοτικής προελεύσεως, δεν έχει καμία συνέπεια όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου υπό την ιδιότητά του αυτή.

7. Στην περίπτωση αυτή, η ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου δεν θα αποσκοπούσε με κανέναν τρόπο στην εξασφάλιση του ίδιου αποτελέσματος στο κοινοτικό δίκαιο, δηλαδή στην εξασφάλιση ενιαίου περιεχομένου στο πεδίο εφαρμογής του. Θα επρόκειτο για διαδικασία « sui generis » με σκοπό να βοηθήσει το εθνικό δικαστήριο να εφαρμόσει το εθνικό μόνο δίκαιο, εκτός του πεδίου εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου.

8. Ας υπογραμμιστεί ότι η ενότητα της κοινοτικής έννομης τάξης δεν θίγεται από καταστάσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, όποιο και αν είναι το ουσιαστικό περιεχόμενο των κανόνων που τις διέπουν. *Δεν υπάρχει κοινοτικό δίκαιο εκτός του πεδίου εφαρμογής του:* αυτό που έχει επομένως σημασία για την ορθή εφαρμογή του είναι η ενότητα του κοινοτικού δικαίου στο προσωπικό και καθ' ύλην πεδίο που το ίδιο ορίζει. Το γεγονός ότι οι έννοιες που χρησιμοποιεί το κοινοτικό δίκαιο εντός αυτού του πεδίου εφαρμογής μπορούν να χρησιμοποιηθούν μονομερώς για να ρυθμίσουν συγκεκριμένη πλευρά της εθνικής νομοθεσίας δεν είναι ικανό να επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου και, κατά συνέπεια, την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου.

9. Θα ήθελα εντούτοις να αναφέρω σύντομα ορισμένους από τους προβληματισμούς που θα γεννούσε στην προκειμένη περίπτωση η επέκταση της λειτουργίας του μηχανισμού της προδικαστικής παραπομπής:

— Θα ήταν νοητό τα δικαστήρια, οι αποφάσεις των οποίων δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα, να είναι υποχρεωμένα να παραπέμπουν το ζήτημα στο Δικαστήριο, όταν πρόκειται για υποθέσεις ανάλογες με την προκειμένη;

— Ομοίως, είναι νοητή η προδικαστική παραπομπή για την εκτίμηση του κύρους κοινοτικών διατάξεων στις οποίες το εθνικό δίκαιο παραπέμπει μονομερώς και αυτοτελώς;

— Τέλος, και κυρίως, ποια θα ήταν η σημασία της αποφάσεώς σας; Ως προς το ζήτημα αυτό, ανεξαρτήτως της στάσεως που πιθανολογείται ότι θα τηρήσει το παραπέμπον δικαστήριο, μετά την υποβολή του προδικαστικού ερωτήματος στο Δικαστήριο, πράγμα που αποτελεί καθαρώς πραγματικό γεγονός, το εθνικό δικαστήριο θα δεσμεύεται νομικά από την απόφαση του Δικαστηρίου, εφόσον εναπόκειται σ' αυτό να εφαρμόσει το εθνικό και μόνον δίκαιο;

Οι σοβαροί αυτοί προβληματισμοί δείχνουν τις σημαντικές συνέπειες που θα είχε για το Δικαστήριο η προοπτική του να εμπλακεί σε μία συνεργασία με ακαθόριστα όρια, που εξέρχεται του πλαισίου και των συγκεκριμένων σκοπών του μηχανισμού της προδικαστικής παραπομπής. Με άλλα λόγια, ο ρόλος του Δικαστηρίου στην περίπτωση αυτή θα συνίστατο στην παροχή γνωμοδοτήσεων ή συμβουλών ομοίων με αυτές που παρέχουν μερικές φορές ειδικευμένοι νομικοί στον δικαστή του forum όταν αυτός πρέπει να εφαρμόσει αλλοδαπό δίκαιο. Δεν είναι αυτός ο ρόλος του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της προδικαστικής παραπομπής[4].

10. Το Δικαστήριο μπορεί βέβαια να διστάσει να δεχτεί την ανάλυση αυτή για λόγους καθαρά πρακτικούς, τους οποίους προέβαλε η Επιτροπή, η οποία εντούτοις κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση δέχθηκε ότι « θεωρητικοί λόγοι θα μπορούσαν να συνηγορήσουν κατά της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου ».

4 — « Ο πραγματικά πρωτότυπος νεωτερισμός των Συνθηκών της Ρώμης συνίσταται στην καθιέρωση, *για την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου,* μιας άμεσης σχέσης μεταξύ δικαστικών εξουσιών υπό τη μορφή σχέσεως που *υπερβαίνει κατά πολύ την απλή γνωμάτευση*: μιας σχέσεως σε επίπεδο αρμοδιοτήτων και εξουσιών ». Pescatore, P.: *Le droit de l' intégration,* 1972, A. W. Sijthoff-Leiden, Institut universitaire des hautes études internationales, Γενεύη, η υπογράμμιση δική μου.

11. Γνωρίζω ότι η πρότασή μου καταλήγει σε αποτέλεσμα που, εκ πρώτης όψεως, εκπλήσσει: το εθνικό δικαστήριο δεν μπορεί να προσφύγει στην ερμηνεία του Δικαστηρίου στην προκειμένη περίπτωση, ενώ θα το μπορούσε εάν επρόκειτο να εφαρμόσει το *ίδιο κείμενο,* αλλά, τότε, δυνάμει του κοινού δασμολογίου. Επιπλέον, η λύση αυτή δεν συνεπάγεται κινδύνους υπό το πρίσμα της ομοιόμορφης εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου;

12. Σκέφθηκα πολύ σχετικά με το ζήτημα αυτό και είμαι πεπεισμένος ότι πρόκειται για ψευδοπρόβλημα που θα οδηγούσε σε εσφαλμένη λύση. Πράγματι, η πρότασή μου περιορίζεται στην αναγνώριση ότι το εθνικό δικαστήριο είναι το μόνο αρμόδιο να ερμηνεύσει τους κανόνες που πρέπει να εφαρμόσει δυνάμει του εθνικού δικαίου. Και το γεγονός ότι οι κανόνες αυτοί δανείζονται το περιεχόμενό τους από το κοινοτικό δίκαιο δεν συνεπάγεται οπωσδήποτε περισσοτέρους δυνάμει κινδύνους για την ενότητα του κοινοτικού δικαίου απ' ό,τι το ίδιο το κοινοτικό δικαστικό σύστημα που επιτρέπει στο εθνικό δικαστήριο, εκτός από τις περιπτώσεις τις οποίες αποφαίνεται σε τελευταίο βαθμό, να ερμηνεύει άμεσα το κοινοτικό δίκαιο.

13. Μια τελευταία παρατήρηση που αφορά τη συγκεκριμένη διαφορά: η ερμηνεία του κοινού δασμολογίου από το Δικαστήριο, με σκοπό την επίλυση διαφοράς που γεννήθηκε επ' ευκαιρία της εισαγωγής αγαθού σ' ένα κράτος μέλος από άλλο κράτος μέλος, ακόμη και αν στην προκειμένη περίπτωση πρόκειται για την εφαρμογή του φορολογικού δικαίου και όχι για την επιβολή δασμών, δεν θα ήταν παράλογη είκοσι χρόνια μετά την πραγματοποίηση της τελωνειακής ενώσεως;

14. Κατά συνέπεια σας προτείνω να απαντήσετε στο Bundesfinanzhof ότι το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να απαντήσει στα ερωτήματα που υπέβαλε με τη Διάταξή του της 6ης Ιουνίου 1989.